

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKSLININKŲ VALSTYBINIŲ PENSIJŲ
LAIKINOJO ĮSTATYMO NUOSTATŲ ATITIKTIES LIETUVOS
RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI

2020 m. birželio 3 d. Nr. KT100-N6/2020

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Elvyros Baltutytės, Gintaro Godos, Vytauto Greičiaus, Danutės Jočienės, Gedimino Mesonio, Vyto Miliaus, Daivos Petrylaitės, Janinos Stripeikienės, Dainiaus Žalimo, sekretoriaujant Vaivai Matuizaitei,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53¹ straipsniais, Teismo posėdyje 2020 m. gegužės 6 d. rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo konstitucinės justicijos bylą Nr. 2/2019 pagal pareiškėjo Regionų apygardos administracinio teismo prašymą Nr. 1B-24/2018 ištirti, ar Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai neprieštarauja Lietuvos Respublikos mokslininkų valstybinių pensijų laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalis tiek, kiek joje nustatyta, kad laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas.

Konstitucinis Teismas

nustatė:

I

Pareiškėjo argumentai

1. Pareiškėjas Regionų apygardos administracinis teismas dėl ginčijamo teisinio reguliavimo atitikties Konstitucijai į Konstitucinį Teismą kreipėsi sustabdęs administracinės bylos nagrinėjimą. Šioje byloje ginčas kilo dėl Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir šios valdybos Klaipėdos skyriaus

sprendimų atsisakyti perskaičiuoti pareiškėjai paskirtą mokslininkų valstybinę pensiją, po šio paskyrimo jai įgijus papildomą mokslinio (daktaro) darbo stažą.

2. Pareiškėjo Regionų apygardos administracinio teismo prašymas grindžiamas šiais argumentais.

2.1. Pagal Lietuvos Respublikos valstybinių pensijų įstatymo 1 straipsnio 3 dalį pareigūnų ir karių, mokslininkų ir teisėjų valstybinės pensijos skiriamos pagal specialius įstatymus. Tiek Lietuvos Respublikos pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatyme, tiek Lietuvos Respublikos teisėjų valstybinių pensijų įstatyme nustatyta, kad atitinkamai pareigūnų ir karių, teisėjų valstybinės pensijos, laikantis juose nurodytų sąlygų, gali būti paskirtos iš naujo, kai įgyjamas atitinkamas papildomas darbo stažas. Lietuvos Respublikos socialinio draudimo pensijų įstatyme (anksčiau – Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymas) taip pat nustatyta galimybė perskaičiuoti senatvės ir netekto darbingumo pensijas, įvertinus po šių pensijų paskyrimo asmenų įgytą stažą.

Nors Mokslininkų valstybinių pensijų laikinojo įstatymo (toliau – ir Laikinasis įstatymas) 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad mokslininkų valstybines pensijas skiria ir moka Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos teritoriniai skyriai, vadovaudamiesi, be kita ko, Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymu, Valstybinių socialinio draudimo pensijų skyrimo ir mokėjimo nuostatais, tačiau minėtuose teisės aktuose nustatytos pensijų perskaičiavimo taisyklės netaikomos skiriant ir perskaičiuojant mokslininkų valstybinę pensiją, nes valstybinių pensijų skyrimo ir mokėjimo tvarka nustatyta specialiuose įstatymuose, *inter alia* Laikinajame įstatyme.

Pasak pareiškėjo, Laikinajame įstatyme nėra nustatyta, kad paskirtoji mokslininkų valstybinė pensija, įgijus papildomą mokslinio darbo stažą, galėtų būti iš naujo paskirta, o jo ginčijama šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostata „laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas“ užkerta kelią perskaičiuoti mokslininkų valstybinę pensiją, jiems po šios pensijos paskyrimo įgijus papildomą mokslinio darbo stažą.

2.2. Pareiškėjo teigimu, pareigūnų ir karių, teisėjų valstybines pensijas gaunančių asmenų, socialinio draudimo senatvės ir netekto darbingumo pensijas gaunančių asmenų ir asmenų, gaunančių mokslininkų valstybines pensijas, padėtis iš esmės yra vienoda, tarp jų nėra tokių skirtumų, kad būtų pateisinamos skirtingos galimybės perskaičiuoti nurodytąsias pensijas, jiems įgijus didesnį stažą. Pasak jo, nei į nurodytas grupes patenkančių asmenų statusas, nei jų gaunamų socialinių išmokų rūšys nėra tokio pobūdžio, dėl kurio įstatymų leidėjas, įgyvendindamas savo diskreciją, nustatytų, kad tik vienai asmenų grupei – mokslininkams – valstybinės pensijos perskaičiavimo nuostatos netaikomos.

II

Suinteresuoto asmens atstovės argumentai

3. Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui gauti suinteresuoto asmens Lietuvos Respublikos Seimo atstovės Seimo narės Gintarės Skaistės rašytiniai paaiškinimai, kuriuose teigiama, kad ginčijama Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostata prieštarauja Konstitucijai.

3.1. Pasak suinteresuoto asmens atstovės, Laikinajame įstatyme nenumatyta galimybė skirti mokslininkų valstybinę pensiją iš naujo arba ją perskaičiuoti, kai asmuo po mokslininkų valstybinės pensijos paskyrimo toliau dirba mokslinį darbą valstybinėse mokslo ar studijų institucijose ir įgyja papildomą mokslinio darbo stažą. Kitiems valstybinių pensijų gavėjams – teisėjams, kariams ir pareigūnams atitinkamai Teisėjų valstybinių pensijų įstatyme, Pareigūnų ir karių valstybinių pensijų įstatyme yra nustatyta galimybė perskaičiuoti šias valstybines pensijas, po jų paskyrimo jiems įgijus papildomą stažą. Tokia galimybė Socialinio draudimo pensijų įstatyme nustatyta ir socialinio draudimo pensijų gavėjams.

3.2. Pagal Konstituciją valstybinių pensijų ypatumai leidžia įstatymų leidėjui, atsižvelgiant į visas reikšmingas aplinkybes ir paisant Konstitucijos normų ir principų, nustatyti atitinkamas šių pensijų skyrimo sąlygas, tačiau asmenys, gaunantys mokslininkų valstybines pensijas ir kitas valstybines pensijas, socialinio draudimo pensijas gaunantys asmenys yra iš esmės tokioje pat padėtyje, tarp jų nėra tokių skirtumų, kad būtų pateisinamos skirtingos jų galimybės perskaičiuoti nurodytąsias pensijas, jiems įgijus didesnį stažą.

III

Byloje gauta medžiaga

4. Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui gauta Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo viceministrės Eglės Radišauskienės rašytinė nuomonė, kurioje nurodyta, kad Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalis neprieštarauja Konstitucijai.

4.1. Pagal oficialiąją konstitucinę doktriną įstatymų leidėjo diskrecija nustatant valstybinių pensijų skyrimą yra platesnė nei reglamentuojant kitas pensijas, jų skyrimo sąlygos gali būti labai įvairios. Pasak E. Radišauskienės, mokslininkų valstybinės pensijos nėra pagrįstos socialinio draudimo ar kitokiomis įmokomis; šios pensijos yra papildomos išmokos, mokamos kartu su socialinio draudimo pensijomis; visi laikotarpiai, kuriais asmuo mokėjo socialinio draudimo įmokas, taip pat ir mokslinio darbo stažas, skiriant socialinio draudimo pensiją yra įvertinami.

4.2. Be to, E. Radišauskienė pažymi, kad įstatymais nustatytas skirtingas atskirų valstybinių pensijų teisinis reguliavimas: valstybinių pensijų dydžiai priklauso nuo skirtingų bazių, yra skirtingos valstybinių pensijų apskaičiavimo taisyklės, skyrimo ir mokėjimo sąlygos; vienos valstybinės pensijos ribojamos atsižvelgiant į socialinio draudimo pensijos dydį, kitos mokamos jų neapribojant.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

I

Ginčijamas ir su juo susijęs teisinis reguliavimas

5. Pareiškėjas šioje konstitucinės justicijos byloje ginčija Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies tiek, kiek joje nustatyta, kad laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas, atitiktį Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai.

6. Seimas 1994 m. gruodžio 22 d. priėmė Lietuvos Respublikos mokslininkų valstybinių pensijų laikinąjį įstatymą, įsigaliojusį 1995 m. sausio 4 d.

Kaip nurodyta Laikinojo įstatymo preambulėje, Seimas priėmė šį įstatymą atsižvelgdamas į tai, kad Lietuvoje nėra sukurta papildomo mokslininkų pensinio draudimo sistema, kuri turėtų garantuoti mokslininkų kvalifikaciją atitinkančias pensijas, ir laikydamas, kad iki šios sistemos sukūrimo būtina valstybės lėšomis paremti sulaukusius senatvės mokslininkus.

Pažymėtina, kad nors Seimas priėmė šį įstatymą kaip laikinąjį, jis galioja iki šiol, nes nėra sukurta Laikinojo įstatymo preambulėje minimos prielaidos garantuoti mokslininkų kvalifikaciją atitinkančias pensijas.

7. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pirmiausia atskleistinas Laikinajame įstatyme įtvirtintas teisinis reguliavimas, kuriuo nustatyti asmenys, turintys teisę į mokslininkų valstybinę pensiją, taip pat šios pensijos skyrimo ir mokėjimo sąlygos.

7.1. Laikinojo įstatymo 1 straipsnio „Teisė gauti mokslininkų valstybinę pensiją“ (2003 m. sausio 21 d. redakcija) 1 dalyje nustatyta:

„Teisę gauti mokslininkų valstybinę pensiją turi nuolat Lietuvos Respublikoje gyvenantys asmenys, kuriems įstatymų nustatyta tvarka Lietuvos Respublikoje yra suteiktas ar nostrifikuotas mokslo laipsnis arba pedagoginis mokslo vardas.“

Taigi pagal Laikinojo įstatymo 1 straipsnio (2003 m. sausio 21 d. redakcija) 1 dalį teisę gauti mokslininkų valstybinę pensiją turi joje nurodyti asmenys, kuriems įstatymų nustatyta tvarka Lietuvos Respublikoje yra:

- suteiktas mokslo laipsnis arba
- nostrifikuotas mokslo laipsnis arba
- suteiktas pedagoginis mokslo vardas.

7.2. Laikinojo įstatymo 3 straipsnio „Mokslininkų valstybinės pensijos skyrimo ir mokėjimo sąlygos“ 1 dalyje (su 2005 m. gegužės 19 d. pakeitimu) nustatyta:

„Mokslininkų valstybinė pensija skiriama ir mokama šio įstatymo 1 straipsnyje nurodytiems asmenims, kurie:

1) sukako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatytą senatvės pensijos amžių arba yra pripažinti nedarbingais ar iš dalies darbingais, netekusiais 60 procentų ir daugiau darbingumo (iki 2005 m. liepos 1 d. – I ar II grupės invalidais);

2) turi ne mažesnę kaip 10 metų daktaro ar habilituoto daktaro darbo stažą.“

Taigi pagal Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 1 dalį (su 2005 m. gegužės 19 d. pakeitimu), aiškinamą kartu su šio įstatymo 1 straipsnio (2003 m. sausio 21 d. redakcija) 1 dalimi, mokslininkų valstybinė pensija skiriama ir mokama nuolat Lietuvos Respublikoje gyvenantiems asmenims, kuriems įstatymų nustatyta tvarka Lietuvos Respublikoje yra suteiktas arba nostrifikuotas mokslo laipsnis arba yra suteiktas pedagoginis mokslo vardas, jeigu jie atitinka šias sąlygas:

– pagal įstatymus yra sukakę senatvės pensijos amžių arba yra pripažinti nedarbingais ar iš dalies darbingais tiek, kiek nurodyta,

– turi ne mažesnę kaip 10 metų daktaro ar habilituoto daktaro darbo stažą.

7.3. Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) nustatyta:

„Šio straipsnio 1 dalyje nurodytiems asmenims mokslininkų valstybinė pensija neskiriama, o paskirtoji nemokama tol, kol jie turi pajamų, nuo kurių skaičiuojamos ir mokamos valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos, arba jeigu jie gauna ligos (įskaitant ir darbdavio mokamas ligos dienas), motinystės, tėvystės, vaiko priežiūros, profesinės reabilitacijos ar nedarbo socialinio draudimo išmokas. <...>“

Taigi Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) įtvirtinta dar viena mokslininkų valstybinės pensijos skyrimo ir mokėjimo sąlyga, t. y. asmuo negali turėti pajamų, nuo kurių skaičiuojamos ir mokamos valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos, arba gauti ligos, motinystės, tėvystės, vaiko priežiūros, profesinės reabilitacijos ar nedarbo socialinio draudimo išmokų.

7.3.1. Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) nustatytas teisinis reguliavimas aiškinamas Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo (2016 m. birželio 29 d. redakcija) nuostatų kontekste.

7.3.1.1. Pažymėtina, kad pagal Valstybinio socialinio draudimo įstatymo (2016 m. birželio 29 d. redakcija) 2 straipsnio 5 dalį draudžiamosios pajamos yra visos asmens pajamos ir kitos sumos, nuo kurių šiame įstatyme nustatyta tvarka priskaičiuotos ir privalo būti įmokėtos valstybinio socialinio draudimo įmokos, taip pat pagal Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymą asmeniui priskaičiuotos ligos (įskaitant darbdavio mokamas dvi pirmąsias ligos dienas), profesinės reabilitacijos, motinystės, tėvystės, vaiko priežiūros išmokos, pagal Lietuvos Respublikos nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų socialinio draudimo įstatymą priskaičiuotos ligos dėl nelaimingo atsitikimo darbe arba profesinės ligos išmokos, pagal Lietuvos Respublikos nedarbo socialinio draudimo įstatymą priskaičiuotos nedarbo socialinio draudimo ir

dalinio darbo išmokos.

Taigi pagal Valstybinio socialinio draudimo įstatymo (2016 m. birželio 29 d. redakcija) 2 straipsnio 5 dalį Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) nurodytos pajamos, nuo kurių skaičiuojamos ir mokamos valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos, ir socialinio draudimo išmokos laikomos draudžiamosiomis pajamomis.

7.3.1.2. Paminėtina, kad pagal Valstybinio socialinio draudimo įstatymą (2016 m. birželio 29 d. redakcija) pensijų socialiniu draudimu privalomai draudžiami:

– šio įstatymo 4 straipsnio „Asmenų, turinčių darbo santykius arba santykius, savo esme atitinkančius darbo santykius, socialinis draudimas“ (su 2018 m. birželio 29 d. pakeitimais) 1–6 dalyse nurodyti asmenys, *inter alia*: asmenys, dirbantys pagal darbo sutartis Lietuvos Respublikos teritorijoje (1 dalis), Lietuvos Respublikos valstybės politikų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatyme, Lietuvos Respublikos Prezidento įstatyme, Lietuvos Respublikos teisėjų atlyginimų įstatyme, Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatyme, Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos įstatyme, Lietuvos Respublikos diplomatinės tarnybos įstatyme ir Lietuvos Respublikos valstybės tarnybos įstatyme nurodyti valstybės politikai, teisėjai, valstybės pareigūnai, valstybės tarnautojai (2 dalis), vidaus tarnybos sistemos pareigūnai (3 dalis), krašto apsaugos sistemos profesinės karo tarnybos kariai, taip pat kariai savanoriai, kiti aktyviojo rezervo kariai, parengtojo rezervo kariai, pašaukti į pratybas, mokymus ar vykdyti tarnybos užduočių (4 dalis), kriminalinės žvalgybos slaptieji dalyviai, kuriems pagal su jais sudarytas rašytines slapto bendradarbiavimo sutartis mokamas atlygis, šiose sutartyse nustatytu slapto bendradarbiavimo laikotarpiu (5 dalis), asmenys, gaunantys tantjemas arba atlygį už jų veiklą stebėtojų taryboje ar valdyboje, paskolų komitete, mokamą vietoj tantjemų arba kartu su tantjemomis, ir mažųjų bendrijų vadovai, kurie pagal Lietuvos Respublikos mažųjų bendrijų įstatymą nėra tų mažųjų bendrijų nariai (6 dalis);

– šio įstatymo 5 straipsnio „Savarankiškai dirbančių asmenų socialinis draudimas“ 1–3 dalyse nurodyti asmenys, *inter alia*: nuolatiniai Lietuvos gyventojai, kurie nėra nurodyti šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje ir gauna pajamas pagal autorines sutartis, pajamas iš sporto veiklos ar atlikėjo veiklos, taip pat nuolatiniai Lietuvos gyventojai, kurie verčiasi atitinkama (kūrybine, atlikėjo ar sporto) individualia veikla (1 dalis), ūkininkai ir jų partneriai, šeimos dalyviai ir asmenys, kurie verčiasi individualia veikla, individualių įmonių savininkai, mažųjų bendrijų nariai ir ūkinių bendrijų tikrieji nariai (2 dalis), asmenys, kurie verčiasi individualia veikla turėdami verslo liudijimą (3 dalis).

Taigi, Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą aiškinant kartu su nustatytuoju Valstybinio socialinio draudimo įstatymo (2016 m. birželio 29 d. redakcija) 4 straipsnio (su 2018 m. birželio 29 d. pakeitimais) 1–6 dalyse,

5 straipsnio 1–3 dalyse, pažymėtina, kad pagal jį draudžiamosioms pajamoms *inter alia* priskiriamos asmenų, turinčių darbo santykius, t. y. dirbančių pagal darbo sutartis, arba santykius, savo esme atitinkančius darbo santykius, taip pat savarankiškai dirbančių asmenų gaunamos pajamos, nuo kurių skaičiuojamos ir mokamos valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos.

7.3.2. Vadinasi, Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija), aiškinamoje kartu su minėtomis Valstybinio socialinio draudimo įstatymo nuostatomis, įtvirtintas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį mokslininkų valstybinė pensija nėra skiriama, o paskirtoji nėra mokama Laikinojo įstatymo 1 straipsnio (2003 m. sausio 21 d. redakcija) 1 dalyje nurodytam asmeniui, kuris, nors ir atitinka šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje (su 2005 m. gegužės 19 d. pakeitimu) nustatytas sąlygas, tačiau turi draudžiamųjų pajamų, neatsižvelgiant į tai, ar šios pajamos gaunamos dirbant mokslinį darbą Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose, ar kitą darbą.

7.3.3. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pabrėžtina, jog Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) įtvirtinta sąlyga, kad asmenims mokslininkų valstybinė pensija neskiriama, o paskirtoji nemokama, jeigu jie turi draudžiamųjų pajamų, pirmą kartą buvo įtvirtinta Laikinojo įstatymo 3 straipsnio (2002 m. gegužės 30 d. redakcija) 2 dalyje, kai Seimas 2002 m. gegužės 30 d. priėmė Lietuvos Respublikos mokslininkų valstybinių pensijų laikinojo įstatymo 3 straipsnio pakeitimo ir papildymo įstatymą, įsigaliojusį 2002 m. birželio 19 d.

Pažymėtina, kad Laikinojo įstatymo 3 straipsnio (2002 m. gegužės 30 d. redakcija) 2 dalis buvo ne kartą keičiama, *inter alia* Seimo 2016 m. birželio 29 d. priimtu Lietuvos Respublikos mokslininkų valstybinių pensijų laikinojo įstatymo Nr. I-732 3 straipsnio pakeitimo įstatymu, tačiau minėta joje įtvirtinta sąlyga, kad asmeniui mokslininkų valstybinė pensija neskiriama, o paskirtoji nemokama, jeigu jis turi draudžiamųjų pajamų, nepakito.

7.3.4. Pažymėtina ir tai, kad iki Laikinojo įstatymo 3 straipsnio (2002 m. gegužės 30 d. redakcija) 2 dalies įsigaliojimo galiojusio 3 straipsnio (1994 m. gruodžio 22 d. redakcija) 1 dalies 1 punkte buvo nustatyta, jog mokslininkų valstybinė pensija skiriama ir mokama šio įstatymo 1 straipsnyje nurodytiems asmenims, kurie nedirba pagal darbo sutartis.

Taigi, palyginus Laikinojo įstatymo 3 straipsnio (2002 m. gegužės 30 d. redakcija) 2 dalyje nustatytą teisinį reguliavimą su nustatytuoju šio įstatymo 3 straipsnio (1994 m. gruodžio 22 d. redakcija) 1 dalies 1 punkte, pažymėtina, kad pagal Laikinojo įstatymo 3 straipsnio (2002 m. gegužės 30 d. redakcija) 2 dalį mokslininkų valstybinė pensija neskiriama, o paskirtoji nemokama ne tik asmenims, kurie dirba pagal darbo sutartis, bet ir asmenims, kurie turi draudžiamųjų pajamų dirbdami kitais nei pagal darbo sutartį pagrindais arba gaudami socialinio draudimo išmokas.

Šiame kontekste paminėtina, kad, kaip matyti iš Mokslininkų valstybinių pensijų laikinojo

įstatymo 3 straipsnio pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto aiškinamojo rašto, Laikinojo įstatymo 3 straipsnio (2002 m. gegužės 30 d. redakcija) 2 dalyje nustatytu teisiniu reguliavimu siekta suvienodinti asmenų, dirbančių pagal darbo sutartis ir dirbančių narystės ar tarnybos pagrindais, mokslininkų valstybinių pensijų skyrimo sąlygas.

8. Kaip minėta, pagal Laikinojo įstatymo 3 straipsnio (2002 m. gegužės 30 d. redakcija) 1 dalies 2 punktą viena iš sąlygų mokslininkų valstybinei pensijai skirti ir mokėti yra ta, kad šio įstatymo 1 straipsnyje nurodyti asmenys (nuolat Lietuvos Respublikoje gyvenantys asmenys, kuriems įstatymų nustatyta tvarka Lietuvos Respublikoje suteiktas arba nostrifikuotas mokslo laipsnis arba pedagoginis mokslo vardas) turi turėti ne mažesnę kaip 10 metų daktaro ar habilituoto daktaro darbo stažą. Šio stažo skaičiavimas yra reguliuojamas Laikinojo įstatymo 4 straipsnyje „Daktaro ir habilituoto daktaro stažas“, kurio 1 dalies nuostatą ginčija pareiškėjas.

Laikinojo įstatymo 4 straipsnyje nustatyta:

„Daktaro stažą sudaro asmens mokslinio darbo Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose laikas nuo daktaro laipsnio suteikimo dienos, o habilituoto daktaro stažą – mokslinio darbo minėtose institucijose laikas nuo habilituoto daktaro laipsnio suteikimo dienos, bet abiem atvejais ne ilgiau negu tam asmeniui sukaks 65 metai. Laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas.

Asmenims, kuriems įstatymų nustatyta tvarka nostrifikuotas mokslų kandidato laipsnis, daktaro stažas skaičiuojamas nuo mokslų kandidato laipsnio suteikimo dienos. Asmenims, kuriems įstatymų nustatyta tvarka nostrifikuotas mokslų daktaro laipsnis, daktaro stažas skaičiuojamas nuo mokslų kandidato laipsnio suteikimo dienos, o habilituoto daktaro stažas skaičiuojamas nuo mokslų daktaro laipsnio suteikimo dienos.

Mokslinio darbo stažas Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose nuo docento pedagoginio mokslo vardo suteikimo dienos laikomas daktaro stažu, o nuo profesoriaus pedagoginio mokslo vardo suteikimo dienos – habilituoto daktaro stažu.

<...>“

8.1. Pažymėtina, kad Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje yra nustatytos bendrosios asmens mokslinio darbo Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose laiko, kuris laikomas daktaro ir habilituoto daktaro stažu, skaičiavimo nuostatos: daktaro ir habilituoto daktaro stažas skaičiuojamas nuo minėtų mokslinių laipsnių suteikimo dienos; šis stažas skaičiuojamas ne ilgiau, negu asmeniui sukaks 65 metai; laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas.

Pažymėtina ir tai, kad Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 2, 3 dalyse įtvirtintos specialiosios mokslinio darbo stažo skaičiavimo nuostatos skirtos asmenims, kuriems nostrifikuotas mokslo laipsnis arba suteiktas pedagoginis mokslo vardas: šio straipsnio 2 dalyje nustatyta, nuo kada

pradedamas skaičiuoti asmenų, kuriems įstatymų nustatyta tvarka nostrifikuotas mokslų kandidato arba mokslų daktaro laipsnis, daktaro arba habilituoto daktaro stažas, o 3 dalyje nustatyta, koks asmenų, kuriems suteiktas docento arba profesoriaus pedagoginis mokslo vardas, mokslinio darbo stažas laikomas daktaro arba habilituoto daktaro stažu.

Taigi Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 2, 3 dalyse nurodytiems asmenims taip pat taikomos šio straipsnio 1 dalies bendrosios nuostatos, kad daktaro ir habilituoto daktaro stažas skaičiuojamas ne ilgiau, negu asmeniui sukaks 65 metai, taip pat kad laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas.

Pažymėtina, kad Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1–3 dalys, taigi ir šio straipsnio 1 dalyje įtvirtinta pareiškėjo ginčijama nuostata, nebuvo keičiamos; jos galioja nuo šio įstatymo įsigaliojimo.

8.2. Pareiškėjo ginčijamą Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostatą „laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas“ aiškinant šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalies (su 2005 m. gegužės 19 d. pakeitimu) formuluotės „mokslininkų valstybinė pensija skiriama ir mokama“ kontekste pažymėtina, kad pagal ginčijamą nuostatą į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas toks mokslinio darbo laikas, kuriuo mokslininkų valstybinė pensija yra ne tik paskirta, bet ir mokama.

Šiame kontekste pažymėtina, kad, kaip minėta, Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) įtvirtintas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį mokslininkų valstybinė pensija nėra skiriama, o paskirtoji nėra mokama asmeniui, kuris turi draudžiamųjų pajamų, neatsižvelgiant į tai, ar šios pajamos gaunamos dirbant mokslinį darbą Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose, ar kitą darbą. Taigi pagal ginčijamą Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostatą, aiškinamą kartu su kita šios dalies nuostata, pagal kurią daktaro ir habilituoto daktaro darbo stažas skaičiuojamas ne ilgiau, negu asmeniui sukaks 65 metai, šio įstatymo 3 straipsnio 2 dalimi (2016 m. birželio 29 d. redakcija), visas po mokslininkų valstybinės pensijos paskyrimo mokslinio darbo Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose laikas iki asmeniui sukaks 65 metai turi būti įskaitomas į daktaro ir habilituoto daktaro stažą, jeigu tokiam asmeniui po šios pensijos paskyrimo ji nebuvo mokama dėl to, kad jis neatitiko Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) nustatytos sąlygos neturėti draudžiamųjų pajamų, *inter alia* dirbant mokslinį darbą minėtose institucijose.

8.3. Aiškinant Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostatos turinį atsižvelgtina į minėtus Laikinajame įstatyme nustatyto mokslininkų valstybinės pensijos skyrimo ir mokėjimo teisinio reguliavimo pokyčius. Kaip minėta, pagal Laikinojo įstatymo 3 straipsnio (1994 m. gruodžio 22 d. redakcija) 1 dalies 1 punktą mokslininkų valstybinė pensija galėjo būti skiriama ir mokama šio įstatymo 1 straipsnyje nurodytiems asmenims, kurie nedirbo pagal darbo sutartis; pagal Laikinojo įstatymo 3 straipsnio (2002 m. gegužės 30 d. redakcija) 2 dalį, taip pat šio įstatymo 3

straipsnio 2 dalį (2016 m. birželio 29 d. redakcija) mokslininkų valstybinę pensiją neskiriama, o paskirtoji nemokama ne tik asmenims, kurie dirba pagal darbo sutartį, bet ir asmenims, kurie turi draudžiamųjų pajamų dirbdami kitais nei pagal darbo sutartį pagrindais arba gaudami socialinio draudimo išmokas. Minėta ir tai, kad pareiškėjo ginčijama Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostata nebuvo keičiama.

Taigi, galiojant Laikinojo įstatymo 3 straipsnio (1994 m. gruodžio 22 d. redakcija) 1 dalies 1 punktui, pagal ginčijamą šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostatą į daktaro ir habilituoto daktaro stažą nebuvo įskaitomas toks mokslinio darbo Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose laikas, kuriuo asmuo gavo mokslininkų valstybinę pensiją ir dirbo mokslinį darbą šiose institucijose kitais nei pagal darbo sutartį pagrindais. Pažymėtina, kad įsigaliojus Laikinojo įstatymo 3 straipsnio (2002 m. gegužės 30 d. redakcija) 2 daliai, taip pat pagal galiojančią 3 straipsnio 2 dalį (2016 m. birželio 29 d. redakcija) ginčijama 4 straipsnio 1 dalies nuostata negali būti taikoma, nes pagal Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalį (2002 m. gegužės 30 d., 2016 m. birželio 29 d. redakcijos) asmuo negalėjo ir negali vienu metu gauti ir mokslininkų valstybinės pensijos, ir draudžiamųjų pajamų dirbdamas *inter alia* mokslinį darbą Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose bet kokiais pagrindais.

9. Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalis, kurioje nustatytos bendrosios mokslinio darbo stažo skaičiavimo nuostatos, aiškintina kartu su šio įstatymo 5 straipsniu, kuriame nustatytas mokslininkų valstybinės pensijos dydis.

Pagal Laikinojo įstatymo 5 straipsnį (1998 m. spalio 22 d. redakcija) už kiekvienus visus daktaro stažo metus kiekvieną mėnesį mokama 10 procentų to mėnesio valstybinių pensijų bazės, o už kiekvienus visus habilituoto daktaro stažo metus kiekvieną mėnesį papildomai mokama 5 procentai to mėnesio valstybinių pensijų bazės. Taigi pagal Laikinojo įstatymo 5 straipsnyje (1998 m. spalio 22 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą kiekvieni visi daktaro ir habilituoto daktaro stažo metai lemia didesnę (tiek, kiek nurodyta) mokslininkų valstybinę pensiją.

Aiškinant šį Laikinojo įstatymo 5 straipsnyje (1998 m. spalio 22 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą kartu su nustatytuoju 4 straipsnio 1 dalyje pažymėtina, kad pagal jį asmens mokslininkų valstybinės pensijos dydžiui turi įtakos tik mokslinio darbo Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose laikas iki asmeniui sukanka 65 metai, o į mokslinio darbo minėtose institucijose po to, kai asmeniui sukanka 65 metai, neatsižvelgiama, t. y. jis nelaikomas daktaro ir habilituoto daktaro stažu.

10. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste yra aktualus ir Laikinojo įstatymo 6 straipsnis „Mokslininkų valstybinių pensijų skyrimas ir mokėjimas“ (su 2004 m. lapkričio 4 d. pakeitimu).

Pažymėtina, kad nei Laikinojo įstatymo 6 straipsnyje (su 2004 m. lapkričio 4 d. pakeitimu),

nei kitose Laikinojo įstatymo nuostatose ar kituose įstatymuose eksplicitiškai ar implicitiškai nėra nustatyta mokslininkų valstybinės pensijos skyrimo iš naujo tvarka tuo atveju, kai asmuo po šios pensijos paskyrimo pradeda dirbti Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose ir įgyja papildomą mokslinio darbo (daktaro arba habilituoto daktaro) stažą.

II

Konstitucijos nuostatos ir oficialioji konstitucinė doktrina

11. Šioje konstitucinės justicijos byloje ginčijama Laikinojo įstatymo nuostatos, kurioje įtvirtinta, koks laikas nėra įskaitomas į mokslinio darbo stažą mokslininkų valstybinei pensijai skirti ir mokėti, atitiktis Konstitucijai.

12. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste yra reikšmingos oficialiosios konstitucinės doktrinos nuostatos, suformuluotos aiškinant Konstitucijos 52 straipsnį, kuriame nustatyti pensinio aprūpinimo ir socialinės paramos pagrindai.

12.1. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad pagal Konstituciją įstatymu gali būti nustatytos ir kitokios, ne tik Konstitucijos 52 straipsnyje *expressis verbis* nurodytos, pensijos. Konstitucijos 52 straipsnio nuostata „valstybė laiduoja“ *inter alia* reiškia, kad, įstatymu nustačius tam tikrą pensinį aprūpinimą, valstybei kyla pareiga nurodytiems asmenims jį garantuoti tokiais pagrindais ir dydžiais, kurie nustatyti įstatyme, o asmenys, atitinkantys įstatyme nustatytas sąlygas, turi teisę reikalauti, kad valstybė jiems skirtų šią pensiją ir ją mokėtų; taigi minėta Konstitucijos 52 straipsnio nuostata suponuoja įstatymų leidėjo pareigą, įstatymu nustatant tam tikrą pensiją, įtvirtinti tokį teisinį reguliavimą, kuris užtikrintų šios pensijos mokėjimą asmenims, atitinkantiems įstatyme nustatytas sąlygas (*inter alia* 2003 m. liepos 4 d., 2008 m. gruodžio 24 d., 2015 m. gegužės 6 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs ir tai, kad Konstitucijos 52 straipsnyje tiesiogiai neįvardytos valstybinės pensijos savo prigimtimi ir pobūdžiu skiriasi nuo valstybinių socialinio draudimo pensijų: jos yra skiriamos asmenims už atliktą tarnybą ar nuopelnus Lietuvos valstybei, taip pat kaip kompensacija įstatyme nurodytiems nukentėjusiems asmenims ir mokamos iš valstybės biudžeto (*inter alia* 2003 m. liepos 4 d., 2010 m. birželio 29 d., 2016 m. sausio 26 d. nutarimai); šių pensijų gavimas siejamas ne su nustatyto dydžio pensijų socialinio draudimo įmokomis, o su atitinkamu asmens statusu (tarnyba, nuopelnais ar kitomis aplinkybėmis, nuo kurių priklauso valstybinės pensijos skyrimas) (*inter alia* 2008 m. gruodžio 24 d., 2010 m. birželio 29 d., 2016 m. sausio 26 d. nutarimai).

Kaip Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, įstatymų leidėjo diskrecija nustatant valstybinių pensijų skyrimą yra platesnė nei reglamentuojant kitas pensijas, jų skyrimo sąlygos gali būti labai įvairios (*inter alia* 2008 m. gruodžio 24 d., 2012 m. vasario 6 d., 2016 m. sausio 26 d. nutarimai); valstybinių pensijų ypatumai leidžia įstatymų leidėjui, atsižvelgiant į visas reikšmingas aplinkybes

ir paisant Konstitucijos normų bei principų, nustatyti atitinkamas šių pensijų skyrimo sąlygas (*inter alia* 2008 m. gruodžio 24 d., 2010 m. birželio 29 d., 2016 m. sausio 26 d. nutarimai).

Nustatant, kokiems asmenims skiriama ir mokama valstybinė pensija, jos skyrimo ir mokėjimo pagrindus ir sąlygas, taip pat šios pensijos dydžius, privalu paisyti konstitucinio socialinės darnos imperatyvo, teisingumo, protingumo ir proporcingumo principų; valstybinės pensijos skyrimas ir mokėjimas neturi tapti privilegija; jeigu įstatymų leidėjas, įstatymu nustatydamas tokio pensinio aprūpinimo pagrindus, asmenis, kuriems skiriamos ir mokamos šios pensijos, pensijų skyrimo ir mokėjimo sąlygas, taip pat pensijų dydžius, nepaisytų Konstitucijos (pavyzdžiui, valstybines pensijas skirtų asmenims, kuriems tokios pensijos negali būti skiriamos, nustatytų nepagrįstai didelius tokių pensijų dydžius arba nepagrįstas tokių pensijų skyrimo ir mokėjimo sąlygas), toks pensinis aprūpinimas pagal Konstituciją negalėtų būti ginamas (*inter alia* 2007 m. spalio 22 d., 2014 m. liepos 3 d., 2016 m. sausio 25 d. nutarimai).

Įstatymų leidėjas, paisydamas Konstitucijos, gali nustatyti ir tam tikrus atvejus, kada valstybinė pensija asmeniui neskiriama (esant įstatyme numatytoms aplinkybėms) ir kada paskirtoji valstybinė pensija nebemokama (*inter alia* 2007 m. spalio 22 d., 2010 m. birželio 29 d., 2016 m. sausio 26 d. nutarimai).

12.2. Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad mokslininkų valstybinė pensija taip pat yra viena iš įstatyme įtvirtintų Konstitucijos 52 straipsnyje tiesiogiai neįvardytų pensijų rūšių; šios pensijos paskirtis – *inter alia* atlyginti už įstatymo nustatytos trukmės pilietinei visuomenei ir Lietuvos valstybei reikšmingą mokslinį darbą, kuriam reikalinga ypatinga kvalifikacija (2015 m. gegužės 14 d. nutarimas). Šiame kontekste paminėtina, kad pagal Konstitucijos 42 straipsnio 2 dalį valstybė remia *inter alia* mokslą.

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad įstatymų leidėjas, pagal Konstituciją, *inter alia* jos 52 straipsnį, įtvirtinęs mokslininkų valstybinę pensiją, turi plačią diskreciją, atsižvelgdamas į visas reikšmingas aplinkybes, nustatyti *inter alia* šios pensijos skyrimo ir mokėjimo sąlygas. Tačiau, įgyvendindamas šią diskreciją, įstatymų leidėjas turi paisyti Konstitucijos normų ir principų, *inter alia* konstitucinių asmenų lygiateisiškumo, teisinės valstybės principų. Todėl šios konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina ir tai, kad negali būti įtvirtintas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį mokslininkų valstybinei pensijai gauti būtų nustatytas nepagrįstai trumpas mokslinio darbo, už kurį skiriama ir mokama ši valstybinė pensija, stažas arba kitaip būtų pažeidžiami *inter alia* teisingumo, protingumo, proporcingumo principai. Neatsižvelgus į mokslininkų valstybinės pensijos paskirtį, mokslinio darbo specifiką ir kitas reikšmingas aplinkybes, tokios pensijos skyrimas ir mokėjimas taptų privilegija ir toks pensinis aprūpinimas pagal Konstituciją negalėtų būti laiduojamas.

Šiai konstitucinės justicijos bylai aktualiu aspektu taip pat pažymėtina, jog, siekiant, kad

mokslininkų valstybinės pensijos skyrimas ir mokėjimas netaptų privilegija, ir paisant teisingumo, protingumo, proporcingumo principų, pagal Konstituciją, *inter alia* jos 52 straipsnį, įstatymų leidėjas turi įgaliojimus nustatyti tokį teisinį reguliavimą, pagal kurį mokslininkų valstybinė pensija neskiriama ir nemokama asmenims tol, kol jie dirba tokį mokslinį darbą, už kurį skiriama ir mokama ši valstybinė pensija.

13. Konstitucinio Teismo jurisprudencijoje ne kartą konstatuota, kad reguliuojant pensijų santykius būtina paisyti ir Konstitucijos 48 straipsnio 1 dalies, kurioje *inter alia* įtvirtinta galimybė žmogui savo nuožiūra (t. y. laisvai apsisprendžiant) pasirinkti darbą bei verslą (2007 m. spalio 22 d. nutarimas, 2010 m. balandžio 20 d. sprendimas, 2012 m. vasario 6 d. nutarimas); konstitucinė kiekvieno žmogaus laisvė pasirinkti darbą bei verslą suponuoja įstatymų leidėjo pareigą sudaryti teisinės prielaidas įgyvendinti šią laisvę (*inter alia* 2002 m. lapkričio 25 d., 2008 m. vasario 20 d., 2016 m. kovo 15 d. nutarimai); pagal Konstituciją negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kad asmuo, įgyvendindamas vieną konstitucinę teisę, netektų galimybės įgyvendinti kitą konstitucinę teisę (*inter alia* 2003 m. liepos 4 d., 2007 m. spalio 22 d., 2012 m. vasario 6 d. nutarimai); taigi pagal Konstituciją negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kad asmeniui, kuriam yra paskirta ir mokama senatvės pensija, būtent dėl to būtų suvaržyta galimybė laisvai pasirinkti darbą bei verslą, nors jis ir atitinka įstatymo nustatytas sąlygas, kad dirbtų tam tikrą darbą arba verstųsi tam tikru verslu; galimybės laisvai pasirinkti darbą bei verslą suvaržymu laikytinas ir toks teisinis reguliavimas, pagal kurį asmuo negali darbo bei verslo laisvai pasirinkti dėl to, kad įgyvendinus šią teisę jam būtų nemokama paskirta ir iki tol mokėta senatvės pensija arba jos dalis (*inter alia* 2007 m. rugsėjo 26 d., 2007 m. spalio 22 d., 2012 m. vasario 6 d. nutarimai); ši nuostata *mutatis mutandis* taikytina ir kitoms pensijų rūšims, *inter alia* įstatyme numatytoms valstybinėms pensijoms (2007 m. spalio 22 d., 2012 m. vasario 6 d. nutarimai).

14. Šioje konstitucinės justicijos byloje aktualus Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtintas asmenų lygiateisiškumo principas. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, jog pagal šį konstitucinį principą reikalaujama, kad teisėje pagrindinės teisės ir pareigos būtų įtvirtintos visiems vienodai; šis principas reiškia žmogaus teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įpareigoja vienodus faktus vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai; konstitucinis asmenų lygybės principas būtų pažeistas, jeigu tam tikri asmenys ar jų grupės būtų traktuojami skirtingai, nors tarp jų nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (*inter alia* 2013 m. vasario 22 d., 2017 m. sausio 25 d., 2020 m. vasario 10 d. nutarimai); vertinant, ar pagrįstai yra nustatytas skirtingas teisinis reguliavimas, būtina atsižvelgti į konkrečias teisinės aplinkybes; pirmiausia turi būti įvertinti asmenų ir objektų, kuriems taikomas skirtingas teisinis reguliavimas, teisinės padėties skirtumai (*inter alia* 2015 m. rugsėjo 22 d., 2018 m. gruodžio 19 d., 2020 m. vasario 10 d.

nutarimai).

Konstitucinis Teismas yra pažymėjęs, kad konstitucinio asmenų lygiateisiškumo principo turinys gali būti atskleistas tik aiškinant Konstitucijos 29 straipsnio 1 ir 2 dalis kartu; Konstitucijos 29 straipsnio 2 dalis, kurioje *inter alia* nustatyta, kad žmogaus teisių negalima varžyti dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, negali būti suprantama kaip įtvirtinanti baigtinį nediskriminavimo pagrindų sąrašą; priešingu atveju būtų sudarytos prielaidos paneigti Konstitucijos 29 straipsnio 1 dalyje laidojamą visų asmenų lygybę įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms, t. y. pačią konstitucinio asmenų lygiateisiškumo principo esmę (2019 m. sausio 11 d., 2020 m. vasario 10 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas 2020 m. vasario 10 d. nutarime yra pažymėjęs, kad vienas iš pagal Konstitucijos 29 straipsnį draudžiamo diskriminavimo pagrindų yra žmogaus teisių varžymas dėl jo amžiaus.

15. Šiai konstitucinės justicijos bylai aktualus konstitucinis teisinės valstybės principas. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis teisinės valstybės principas yra universalus, itin talpus, jis apima daug įvairių tarpusavyje susijusių imperatyvų; konstituciniu teisinės valstybės principu turi būti vadovaujama ir kuriant teisę, ir ją įgyvendinant.

15.1. Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja reikalavimą įstatymų leidėjui nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris *inter alia* suteiktų galimybę teisinių santykių subjektams žinoti, ko iš jų reikalauja teisė, kad jie galėtų savo elgesį orientuoti pagal teisės reikalavimus (2011 m. gruodžio 22 d., 2019 m. gruodžio 19 d. nutarimai). Pagal šį konstitucinį principą turi būti užtikrinami teisės sistemos nuoseklumas ir vidinė darna (*inter alia* 2004 m. gruodžio 13 d., 2019 m. birželio 7 d., 2020 m. kovo 18 d. nutarimai), įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti aiškus, suprantamas, neprieštaringas (*inter alia* 2011 m. gruodžio 22 d., 2019 m. balandžio 16 d., 2020 m. kovo 18 d. nutarimai).

15.2. Neatsiejami teisinės valstybės principo elementai yra teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas (*inter alia* 2002 m. lapkričio 25 d., 2018 m. gruodžio 21 d., 2019 m. birželio 25 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad, įstatymais nustačius pensijų rūšis, asmenis, turinčius teisę į pensiją, pensijų skyrimo ir mokėjimo pagrindus, sąlygas, pensijų dydžius, valstybei kyla pareiga pensinio aprūpinimo santykių srityje laikytis konstitucinių teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo principų (*inter alia* 2012 m. vasario 6 d., 2013 m. vasario 22 d., 2016 m. birželio 20 d. nutarimai).

Teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas suponuoja valstybės pareigą apsaugoti asmenų teises, gerbti teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius, vykdyti priimtus įsipareigojimus asmeniui; asmenys turi teisę pagrįstai tikėtis, kad jų pagal galiojančius įstatymus ar

kitus teisės aktus, neprieštaraujančius Konstitucijai, įgytos teisės galės būti realiai įgyvendintos; neužtikrinus asmens teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo ir teisinio saugumo, nebūtų užtikrintas asmens pasitikėjimas valstybe ir teise (*inter alia* 2013 m. vasario 15 d., 2017 m. sausio 25 d., 2020 m. vasario 18 d. nutarimai); pagal Konstituciją santykiuose su valstybe yra saugomi ir ginami tik tie asmens lūkesčiai, kurie kyla iš pačios Konstitucijos ar įstatymų ir kitų teisės aktų, neprieštaraujančių Konstitucijai (*inter alia* 2003 m. liepos 4 d., 2004 m. gruodžio 13 d., 2019 m. birželio 25 d. nutarimai).

15.3. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad konstitucinė asmens teisėtų lūkesčių apsauga aiškintina neatsiejamai nuo Konstitucijoje įtvirtinto teisingumo principo (2004 m. gruodžio 13 d., 2008 m. vasario 20 d. nutarimai). Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs ir tai, kad neatskiriamas konstitucinio teisinės valstybės principo turinio elementas yra konstitucinis teisingumo principas (*inter alia* 2010 m. gruodžio 22 d., 2011 m. lapkričio 17 d., 2019 m. rugsėjo 19 d. nutarimai); teisingumas yra viena svarbiausių moralinių vertybių ir teisinės valstybės pagrindas (*inter alia* 2008 m. gruodžio 24 d., 2010 m. birželio 29 d., 2019 m. lapkričio 25 d. nutarimai).

Konstitucijoje įtvirtinti teisingumo, teisinės valstybės principai yra universalūs, šiais konstituciniais principais yra grindžiama visa Lietuvos teisės sistema; jais turi būti vadovaujasi ir kuriant teisę, ir ją įgyvendinant; konstituciniai teisingumo, teisinės valstybės principai reiškia, kad visos valstybės institucijos turi veikti remdamosi ir vadovaudamosi teise, kad turi būti užtikrintos žmogaus teisės ir laisvės (2000 m. gruodžio 6 d., 2019 m. lapkričio 25 d. nutarimai), paisoma prigimtinio teisingumo (2000 m. gruodžio 6 d. nutarimas).

III

Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostatų atitikties

Konstitucijai vertinimas

16. Minėta, kad pareiškėjas šioje konstitucinės justicijos byloje ginčija Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostatos „laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas“ atitiktį Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai.

17. Pasak pareiškėjo, Laikinajame įstatyme nėra nustatyta, kad paskirtoji mokslininkų valstybinė pensija, įgijus papildomą mokslinio darbo stažą, galėtų būti iš naujo paskirta, o ginčijama Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostata užkerta kelią perskaičiuoti mokslininkų valstybinę pensiją, jiems po šios pensijos paskyrimo įgijus papildomą mokslinio darbo stažą. Tuo tarpu pareigūnų ir karių, teisėjų valstybinės pensijos, taip pat socialinio draudimo senatvės ir netekto darbingumo pensijos, laikantis jų skyrimą ir mokėjimą nustatančiuose įstatymuose nurodytų sąlygų, gali būti paskirtos iš naujo (perskaičiuojamos), kai įgyjamas atitinkamas papildomas darbo stažas. Taip yra pažeidžiamas konstitucinis asmenų lygiateisiškumo principas, nes tarp nurodytų

asmenų minėtu aspektu nėra tokių skirtumų, kad būtų pateisinamas toks skirtingas jų traktavimas.

18. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad jis, pagal pareiškėjo prašymą tirdamas, ar ginčijamas teisės aktas (jo dalis) neprieštarauja pareiškėjo nurodytiems Konstitucijos straipsniams (jų dalims), kartu tiria ir tai, ar šis teisės aktas (jo dalis) neprieštarauja Konstitucijai – vienai darniai sistemai; Konstitucinis Teismas, nustatęs, kad ginčijamas aktas (jo dalis) prieštarauja pareiškėjo nurodytiems Konstitucijos straipsniams (jų dalims), turi įgaliojimus tai konstatuoti (*inter alia* 2002 m. gruodžio 24 d., 2013 m. spalio 10 d., 2019 m. rugsėjo 19 d. nutarimai). Tai *mutatis mutandis* taikytina ir tais atvejais, kai Konstitucinis Teismas nustato, kad ginčijamas aktas (jo dalis) prieštarauja pareiškėjo nurodytiems konstituciniams principams.

19. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime pažymėta, kad pagal konstitucinį teisinės valstybės principą turi būti užtikrinami teisės sistemos nuoseklumas ir vidinė darna, įstatymuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti aiškus, suprantamas, neprieštaringas.

19.1. Kaip minėta, Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) įtvirtintas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį mokslininkų valstybinė pensija nėra skiriama, o paskirtoji nėra mokama Laikinojo įstatymo 1 straipsnio (2003 m. sausio 21 d. redakcija) 1 dalyje nurodytam asmeniui, kuris, nors ir atitinka šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje (su 2005 m. gegužės 19 d. pakeitimu) nustatytas sąlygas, tačiau turi draudžiamųjų pajamų, neatsižvelgiant į tai, ar šios pajamos gaunamos dirbant mokslinį darbą Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose, ar kitą darbą. Minėta ir tai, kad pagal Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalį (2016 m. birželio 29 d. redakcija) ginčijama 4 straipsnio 1 dalies nuostata negali būti taikoma, nes pagal Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalį (2002 m. gegužės 30 d., 2016 m. birželio 29 d. redakcijos) asmuo negali vienu metu gauti ir mokslininkų valstybinės pensijos, ir draudžiamųjų pajamų dirbdamas *inter alia* mokslinį darbą Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose bet kokiais pagrindais.

Taigi, atsižvelgiant į Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą, negali būti tokios situacijos, nurodytos ginčijamoje 4 straipsnio 1 dalies nuostatoje, kad asmuo gautų mokslininkų valstybinę pensiją ir kartu dirbtų mokslinį darbą Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose.

19.2. Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostata „laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas“ nėra suderinta su šio įstatymo 3 straipsnio 2 dalimi (2016 m. birželio 29 d. redakcija).

Taigi dėl ginčijamos Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostatos mokslininkų valstybinės pensijos skyrimo ir mokėjimo teisinis reguliavimas, susijęs su mokslinio darbo stažo skaičiavimu, neįskaitant laiko, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, yra prieštaringas, nedarnus ir dėl to neaiškus.

19.3. Vadinas, Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta nuostata „laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas“ neatitinka iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančių teisinio reguliavimo aiškumo, teisės sistemos nuoseklumo ir vidinės darnos imperatyvų.

20. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, darytina išvada, kad Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostata „laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas“ prieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui.

21. Tai konstatavęs, Konstitucinis Teismas netirs, ar Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostata „laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas“ neprieštarauja Konstitucijos 29 straipsnio 1 daliai.

22. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog jis, nustatęs, kad Konstitucijai prieštarauja pareiškėjo neginčijamos nuostatos, įtvirtintos tame pačiame teisės akte, kurio kitų nuostatų atitiktį Konstitucijai pareiškėjas ginčija, privalo tai konstatuoti (*inter alia* 2015 m. birželio 11 d., 2015 m. rugsėjo 29 d., 2018 m. kovo 2 d. nutarimai). Konstitucinio teisingumo įgyvendinimas suponuoja tai, kad Konstitucijai prieštaraujantis teisės aktas (jo dalis) turi būti pašalintas iš teisės sistemos (*inter alia* 2001 m. lapkričio 29 d., 2017 m. liepos 4 d., 2018 m. kovo 2 d. nutarimai).

23. Minėta, kad Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje, be kita ko, įtvirtinta nuostata, jog „daktaro stažą sudaro asmens mokslinio darbo Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose laikas nuo daktaro laipsnio suteikimo dienos, o habilituoto daktaro stažą – mokslinio darbo minėtose institucijose laikas nuo habilituoto daktaro laipsnio suteikimo dienos, bet abiem atvejais ne ilgiau negu tam asmeniui sukaks 65 metai“. Minėta ir tai, kad Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje yra nustatyta bendroji asmens mokslinio darbo Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose laiko, kuris laikomas daktaro ir habilituoto daktaro stažu, skaičiavimo nuostata – daktaro ir habilituoto daktaro stažas skaičiuojamas ne ilgiau, negu asmeniui sukaks 65 metai.

Šiame kontekste pažymėtina, kad, kaip minėta, pagal Laikinojo įstatymo 3 straipsnio (2002 m. gegužės 30 d. redakcija) 1 dalies 2 punktą viena iš sąlygų mokslininkų valstybinei pensijai skirti ir mokėti yra ta, kad šio įstatymo 1 straipsnyje nurodyti asmenys (nuolat Lietuvos Respublikoje gyvenantys asmenys, kuriems įstatymų nustatyta tvarka Lietuvos Respublikoje suteiktas arba nostrifikuotas mokslo laipsnis arba pedagoginis mokslo vardas) turi turėti ne mažesnę kaip 10 metų daktaro ar habilituoto daktaro darbo stažą. Minėta ir tai, kad pagal Laikinojo įstatymo 5 straipsnyje (1998 m. spalio 22 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą, aiškinamą kartu su nustatytuoju 4 straipsnio 1 dalyje, asmens mokslininkų valstybinės pensijos dydžiui turi įtakos tik mokslinio darbo Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose laikas iki asmeniui sukanka 65 metai, o į mokslinio darbo minėtose institucijose po to, kai asmeniui sukanka

65 metai, laiką neatsižvelgiama, t. y. jis nelaikomas daktaro ir habilituoto daktaro stažu.

Taigi pagal Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostatą „daktaro stažą sudaro asmens mokslinio darbo Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose laikas nuo daktaro laipsnio suteikimo dienos, o habilituoto daktaro stažą – mokslinio darbo minėtose institucijose laikas nuo habilituoto daktaro laipsnio suteikimo dienos, bet abiem atvejais ne ilgiau negu tam asmeniui sukaks 65 metai“ asmens amžius (65 metai) yra kriterijus, turintis įtakos daktaro ir habilituoto daktaro stažo skaičiavimui, t. y. mokslininkų valstybinės pensijos skyrimui ir (ar) dydžiui.

24. Kaip minėta, įstatymų leidėjas, pagal Konstituciją, *inter alia* jos 52 straipsnį, įtvirtinęs mokslininkų valstybinę pensiją, turi plačią diskreciją, atsižvelgdamas į visas reikšmingas aplinkybes, nustatyti *inter alia* šios pensijos skyrimo ir mokėjimo sąlygas. Tačiau, įgyvendindamas šią diskreciją, įstatymų leidėjas turi paisyti Konstitucijos normų ir principų, *inter alia* konstitucinio asmenų lygiateisiškumo principo.

Minėta ir tai, kad pagal Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtintą asmenų lygiateisiškumo principą reikalaujama, kad teisėje pagrindinės teisės ir pareigos būtų įtvirtintos visiems vienodai; konstitucinis asmenų lygybės principas būtų pažeistas, jeigu tam tikri asmenys ar jų grupės būtų traktuojami skirtingai, nors tarp jų nėra tokio pobūdžio ir tokios apimtys skirtumų, kad nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas; vienas iš pagal Konstitucijos 29 straipsnį draudžiamo diskriminavimo pagrindų yra žmogaus teisių varžymas dėl jo amžiaus.

25. Sprendžiant, ar Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostata, kad „daktaro stažą sudaro asmens mokslinio darbo Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose laikas nuo daktaro laipsnio suteikimo dienos, o habilituoto daktaro stažą – mokslinio darbo minėtose institucijose laikas nuo habilituoto daktaro laipsnio suteikimo dienos, bet abiem atvejais ne ilgiau negu tam asmeniui sukaks 65 metai“, neprieštarauja Konstitucijos 52, 29 straipsniams, pažymėtina, kad tarp asmenų, kurie dirba mokslinį darbą Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose iki jiems sukanka 65 metai, ir asmenų, kurie mokslinį darbą minėtose institucijose dirba po to, kai jiems sukanka 65 metai, nėra tokių skirtumų, kurie objektyviai pateisintų skirtingą jų traktavimą mokslinio darbo laiko įskaitymo į daktaro arba habilituoto daktaro stažą aspektu. Todėl toks teisinis reguliavimas, pagal kurį mokslinio darbo Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose laikas vien dėl asmens amžiaus (65 metų ir didesnio) nėra įskaitomas į daktaro arba habilituoto daktaro stažą, kurio trukmė turi įtakos mokslininkų valstybinės pensijos skyrimui ir (ar) dydžiui, vertintinas kaip pagal Konstitucijos 29 straipsnį draudžiamas žmogaus teisių varžymas dėl jo amžiaus.

Taigi Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostata tiek, kiek joje nustatyta, kad daktaro arba habilituoto daktaro stažą sudaro asmens mokslinio darbo Lietuvos Respublikos valstybinėse

mokslo ir studijų institucijose laikas iki tam asmeniui sukaks 65 metai, nepaisyta iš Konstitucijos, *inter alia* jos 52 straipsnio, kylančio reikalavimo įstatymų leidėjui, nustatant mokslininkų valstybinės pensijos skyrimo ir mokėjimo sąlygas, nepažeisti asmenų lygiateisiškumo principo, įtvirtinto Konstitucijos 29 straipsnyje.

26. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, darytina išvada, kad Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies nuostata „daktaro stažą sudaro asmens mokslinio darbo Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose laikas nuo daktaro laipsnio suteikimo dienos, o habilituoto daktaro stažą – mokslinio darbo minėtose institucijose laikas nuo habilituoto daktaro laipsnio suteikimo dienos, bet abiem atvejais ne ilgiau negu tam asmeniui sukaks 65 metai“ tiek, kiek joje nustatyta, kad daktaro arba habilituoto daktaro stažą sudaro asmens mokslinio darbo Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose laikas iki tam asmeniui sukaks 65 metai, prieštarauja Konstitucijos 29, 52 straipsniams.

IV

Laikinojo įstatymo 6 straipsnio (su 2004 m. lapkričio 4 d. pakeitimu) atitiktis Konstitucijai vertinimas

27. Kaip minėta, Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog jis, nustatęs, kad Konstitucijai prieštarauja pareiškėjo neginčijamos nuostatos, įtvirtintos tame pačiame teisės akte, kurio kitų nuostatų atitiktį Konstitucijai pareiškėjas ginčija, privalo tai konstatuoti.

28. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, jog teisės spraga, *inter alia* legislatyvinė omisija, visuomet reiškia, kad atitinkamų visuomeninių santykių teisinis reguliavimas apskritai nei eksplicitiškai, nei implicitiškai nėra nustatytas nei tame teisės akte (jo dalyje), nei kuriuose nors kituose teisės aktuose, tačiau poreikis tuos visuomeninius santykius teisiškai sureguliuoti yra, o legislatyvinės omisijos atveju tas teisinis reguliavimas, paisant iš Konstitucijos kylančių teisės sistemos nuoseklumo, vidinio neprieštaravimo imperatyvų ir atsižvelgiant į tų visuomeninių santykių turinį, turi būti nustatytas būtent tame teisės akte (būtent toje jo dalyje), nes to reikalaujama kuriame nors aukštesnės galios teisės akte, *inter alia* pačioje Konstitucijoje (*inter alia* 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas, 2011 m. birželio 9 d., 2019 m. gruodžio 19 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas turi konstitucinius įgaliojimus ne tik konstatuoti, kad tiriamajame žemesnės galios teisės akte (jo dalyje) esama teisės spragos, *inter alia* legislatyvinės omisijos, bet ir savo nutarimu, priimtu konstitucinės justicijos byloje, pripažinti tokį teisinį reguliavimą prieštaraujančiu aukštesnės galios teisės aktams, *inter alia* Konstitucijai (*inter alia* 2006 m. rugpjūčio 8 d. sprendimas, 2016 m. gruodžio 7 d., 2019 m. gruodžio 19 d. nutarimai).

29. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime minėta:

– įstatymų leidėjas, pagal Konstituciją, *inter alia* jos 52 straipsnį, įtvirtinęs mokslininkų valstybinę pensiją, turi plačią diskreciją, atsižvelgdamas į visas reikšmingas aplinkybes, nustatyti

inter alia šios pensijos skyrimo ir mokėjimo sąlygas, tačiau įgyvendindamas šią diskreciją, įstatymų leidėjas turi paisyti Konstitucijos normų ir principų, *inter alia* konstitucinio teisinės valstybės principo;

- konstitucinio teisinės valstybės principo neatsiejami elementai yra teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas; teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas suponuoja valstybės pareigą apsaugoti asmenų teises, gerbti teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius, vykdyti priimtus įsipareigojimus asmeniui; asmenys turi teisę pagrįstai tikėtis, kad jų pagal galiojančius įstatymus ar kitus teisės aktus, neprieštaraujančius Konstitucijai, įgytos teisės bus išlaikytos nustatytą laiką ir galės būti realiai įgyvendintos; įstatymais nustačius pensijų rūšis, asmenis, turinčius teisę į pensiją, pensijų skyrimo ir mokėjimo pagrindus, sąlygas, pensijų dydžius, valstybei kyla pareiga pensinio aprūpinimo santykių srityje laikytis konstitucinių teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo principų;

- konstitucinė asmens teisėtų lūkesčių apsauga aiškintina neatsiejamai nuo Konstitucijoje įtvirtinto teisingumo principo; teisingumas yra viena svarbiausių moralinių vertybių ir teisinės valstybės pagrindas; Konstitucijoje įtvirtinti teisingumo, teisinės valstybės principai yra universalūs, šiais konstituciniais principais grindžiama visa Lietuvos teisės sistema; jais turi būti vadovaujama ir kuriant teisę, ir ją įgyvendinant; konstituciniai teisingumo, teisinės valstybės principai reiškia, kad visos valstybės institucijos turi veikti remdamosi ir vadovaudamosi teise, kad turi būti užtikrintos žmogaus teisės ir laisvės, paisoma prigimtinio teisingumo.

30. Kaip minėta, pagal Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 1 dalį (su 2005 m. gegužės 19 d. pakeitimu), aiškinamą kartu su šio įstatymo 1 straipsnio (2003 m. sausio 21 d. redakcija) 1 dalimi, mokslininkų valstybinė pensija skiriama ir mokama nuolat Lietuvos Respublikoje gyvenantiems asmenims, kuriems įstatymų nustatyta tvarka Lietuvos Respublikoje suteiktas arba nostrifikuotas mokslo laipsnis arba suteiktas pedagoginis mokslo vardas, jeigu jie atitinka *inter alia* šias sąlygas:

- pagal įstatymus yra sukakę senatvės pensijos amžių arba yra pripažinti nedarbingais ar iš dalies darbingais tiek, kiek nurodyta,
- turi ne mažesnę kaip 10 metų daktaro ar habilituoto daktaro darbo stažą.

Minėta ir tai, kad pagal Laikinojo įstatymo 5 straipsnyje (1998 m. spalio 22 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą kiekvienis visi daktaro ir habilituoto daktaro stažo metai lemia didesnę mokslininkų valstybinę pensiją.

Taigi asmenys, atitinkantys *inter alia* minėtas mokslininkų valstybinės pensijos skyrimo ir mokėjimo sąlygas, pagal įstatymą įgyja teisę gauti mokslininkų valstybinę pensiją, kurios dydis priklauso nuo daktaro ir habilituoto daktaro stažo trukmės.

31. Kaip minėta, nei Laikinojo įstatymo 6 straipsnyje (su 2004 m. lapkričio 4 d. pakeitimu), nei kitose Laikinojo įstatymo nuostatose ar kituose įstatymuose eksplicitiškai ar implicitiškai nėra

nustatyta mokslininkų valstybinės pensijos skyrimo iš naujo tvarka tuo atveju, kai asmuo po šios pensijos paskyrimo pradeda dirbti Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose ir įgyja papildomą mokslinio darbo (daktaro arba habilituoto daktaro) stažą.

32. Taigi, Laikinajame įstatyme įtvirtinus teisę gauti mokslininkų valstybinę pensiją, kurios dydis priklauso nuo daktaro ir habilituoto daktaro stažo trukmės, jame nenustatyta šios pensijos skyrimo iš naujo tvarka, kai asmuo po šios pensijos paskyrimo pradeda dirbti Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose ir įgyja papildomą mokslinio darbo (daktaro arba habilituoto daktaro) stažą. Vadinasi, nors asmuo pagal įstatymą įgyja teisę gauti mokslininkų valstybinę pensiją, kurios dydis priklauso nuo daktaro ir habilituoto daktaro stažo trukmės, tačiau, nesant nustatytos mokslininkų valstybinės pensijos skyrimo iš naujo tvarkos, kai asmuo po šios pensijos paskyrimo pradeda dirbti Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose ir įgyja papildomą mokslinio darbo (daktaro arba habilituoto daktaro) stažą, neužtikrinama, kad asmuo realiai gautų visą mokslinio darbo stažą atitinkančio dydžio pensiją. Toks teisinis reguliavimas, kuriuo suteikiama teisė, tačiau neužtikrinamas realus jos įgyvendinimas, vertintinas ne tik kaip paneigiantis asmens teisėtus lūkesčius, bet ir kaip akivaizdžiai neteisingas.

33. Pažymėtina, kad Laikinojo įstatymo 6 straipsnyje (su 2004 m. lapkričio 4 d. pakeitimu) yra reguliuojama mokslininkų valstybinių pensijų skyrimo ir mokėjimo tvarka. Todėl būtent Laikinojo įstatymo 6 straipsnyje (su 2004 m. lapkričio 4 d. pakeitimu) turi būti nustatyta ir mokslininkų valstybinės pensijos skyrimo iš naujo tvarka tuo atveju, kai asmuo po šios pensijos paskyrimo pradeda dirbti Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose ir įgyja papildomą mokslinio darbo (daktaro arba habilituoto daktaro) stažą.

34. Taigi konstatuotina, kad įstatymų leidėjas, Laikinojo įstatymo 6 straipsnyje (su 2004 m. lapkričio 4 d. pakeitimu) nenustatęs mokslininkų valstybinės pensijos skyrimo iš naujo tvarkos, kai asmuo po šios pensijos paskyrimo pradeda dirbti Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose ir įgyja papildomą mokslinio darbo (daktaro arba habilituoto daktaro) stažą, nepaisė iš konstitucinių teisėtų lūkesčių apsaugos, teisingumo principų kylančio reikalavimo užtikrinti realų įstatymu nustatytų teisių įgyvendinimą, taigi pažeidė konstitucinį teisinės valstybės principą.

35. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, darytina išvada, kad Laikinojo įstatymo 6 straipsnis (su 2004 m. lapkričio 4 d. pakeitimu) tiek, kiek jame nenustatyta mokslininkų valstybinės pensijos skyrimo iš naujo tvarka tuo atveju, kai asmuo po šios pensijos paskyrimo pradeda dirbti Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose ir įgyja papildomą daktaro arba habilituoto daktaro stažą, prieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui.

V

Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalies (2016 m. birželio 29 d. redakcija) atitikties

Konstitucijai vertinimas

36. Kaip minėta, Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, jog jis, nustatęs, kad Konstitucijai prieštarauja pareiškėjo neginčijamos nuostatos, įtvirtintos tame pačiame teisės akte, kurio kitų nuostatų atitiktį Konstitucijai pareiškėjas ginčija, privalo tai konstatuoti; konstitucinio teisingumo įgyvendinimas suponuoja tai, kad Konstitucijai prieštaraujantis teisės aktas (jo dalis) turi būti pašalintas iš teisės sistemos.

37. Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) nustatyta: „Šio straipsnio 1 dalyje nurodytiems asmenims mokslininkų valstybinė pensija neskiriama, o paskirtoji nemokama tol, kol jie turi pajamų, nuo kurių skaičiuojamos ir mokamos valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos, arba jeigu jie gauna ligos (įskaitant ir darbdavio mokamas ligos dienas), motinystės, tėvystės, vaiko priežiūros, profesinės reabilitacijos ar nedarbo socialinio draudimo išmokas. <...>“

Kaip minėta, Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) įtvirtinta mokslininkų valstybinės pensijos skyrimo ir mokėjimo sąlyga, kad asmuo negali turėti pajamų, nuo kurių skaičiuojamos ir mokamos valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos, arba gauti ligos, motinystės, tėvystės, vaiko priežiūros, profesinės reabilitacijos ar nedarbo socialinio draudimo išmokų; pagal Valstybinio socialinio draudimo įstatymo (2016 m. birželio 29 d. redakcija) 2 straipsnio 5 dalį Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) nurodytos pajamos, nuo kurių skaičiuojamos ir mokamos valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos, ir socialinio draudimo išmokos laikomos draudžiamosiomis pajamomis.

Minėta ir tai, kad pagal Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą asmeniui mokslininkų valstybinė pensija yra neskiriama, o paskirtoji nemokama, jeigu jis turi draudžiamųjų pajamų, neatsižvelgiant į tai, ar šios pajamos gaunamos dirbant mokslinį darbą Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose, ar kitą darbą.

38. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime minėta, kad:

– įstatymų leidėjas, pagal Konstituciją, *inter alia* jos 52 straipsnį, įtvirtinęs mokslininkų valstybinę pensiją, turi plačią diskreciją, atsižvelgdamas į visas reikšmingas aplinkybes, nustatyti *inter alia* šios pensijos skyrimo ir mokėjimo sąlygas, tačiau įgyvendindamas šią diskreciją, įstatymų leidėjas turi paisyti Konstitucijos normų ir principų, *inter alia* konstitucinio teisinės valstybės principo;

– pagal Konstituciją, *inter alia* jos 48 straipsnio 1 dalį, negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kad asmeniui, kuriam yra paskirta ir mokama senatvės pensija, būtent dėl to būtų suvaržyta galimybė laisvai pasirinkti darbą bei verslą, nors jis ir atitinka įstatymo nustatytas sąlygas, kad dirbtų tam tikrą darbą arba verstųsi tam tikru verslu; galimybės laisvai pasirinkti darbą

bei verslą suvaržymu laikytinas ir toks teisinis reguliavimas, pagal kurį asmuo negali darbo bei verslo laisvai pasirinkti dėl to, kad įgyvendinus šią teisę jam būtų nemokama paskirta ir iki tol mokėta senatvės pensija arba jos dalis; ši nuostata *mutatis mutandis* taikytina ir kitoms pensijų rūšims, *inter alia* įstatyme numatytoms valstybinėms pensijoms;

– įstatymais nustatčius pensijų skyrimo ir mokėjimo sąlygas, valstybei kyla pareiga pensinio aprūpinimo santykiuose laikytis konstitucinių teisėtų lūkesčių apsaugos, teisinio tikrumo principų, kurie yra neatsiejami konstitucinio teisinės valstybės principo elementai; pagal Konstituciją santykiuose su valstybe yra saugomi ir ginami tik tie asmens lūkesčiai, kurie kyla iš pačios Konstitucijos ar jai neprieštaraujančių įstatymų;

– konstitucinė asmens teisėtų lūkesčių apsauga aiškintina neatsiejamai nuo Konstitucijoje įtvirtinto teisingumo principo; teisingumas yra viena svarbiausių moralinių vertybių ir teisinės valstybės pagrindas; konstituciniai teisingumo, teisinės valstybės principai reiškia, kad visos valstybės institucijos turi veikti remdamosi ir vadovaudamosi teise, kad turi būti užtikrintos žmogaus teisės ir laisvės, paisoma prigimtinio teisingumo;

– siekiant, kad mokslininkų valstybinės pensijos skyrimas ir mokėjimas netaptų privilegija, ir paisant teisingumo, protingumo, proporcingumo principų, pagal Konstituciją, *inter alia* jos 52 straipsnį, įstatymų leidėjas turi įgaliojimus nustatyti tokį teisinį reguliavimą, pagal kurį mokslininkų valstybinė pensija neskiriama ir nemokama asmenims tol, kol jie dirba tokį mokslinį darbą, už kurį skiriama ir mokama ši valstybinė pensija.

39. Vertinant Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalies (2016 m. birželio 29 d. redakcija) nuostatos „šio straipsnio 1 dalyje nurodytiems asmenims mokslininkų valstybinė pensija neskiriama, o paskirtoji nemokama tol, kol jie turi pajamų, nuo kurių skaičiuojamos ir mokamos valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos, arba jeigu jie gauna ligos (įskaitant ir darbdavio mokamas ligos dienas), motinystės, tėvystės, vaiko priežiūros, profesinės reabilitacijos ar nedarbo socialinio draudimo išmokas“ atitiktį Konstitucijai, pažymėtina, kad pagal joje nustatytą teisinį reguliavimą mokslininkų valstybinė pensija nėra skiriama, o paskirtoji nėra mokama asmeniui, kuris, nors ir atitinka šio įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje (su 2005 m. gegužės 19 d. pakeitimu) nustatytas sąlygas, tačiau turi draudžiamųjų pajamų, *inter alia* dirbdamas mokslinį darbą Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose.

39.1. Šiame kontekste pažymėtina, jog, kaip minėta, pagal Laikinojo įstatymo 3 straipsnio (2002 m. gegužės 30 d. redakcija) 1 dalies 2 punktą viena iš sąlygų mokslininkų valstybinei pensijai skirti ir mokėti yra ta, kad šio įstatymo 1 straipsnyje nurodyti asmenys turi turėti ne mažesnę kaip 10 metų daktaro ar habilituoto daktaro darbo stažą; pagal Laikinojo įstatymo 4 straipsnio 1 dalį daktaro ir habilituoto daktaro stažu laikomas asmens mokslinio darbo Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose laikas.

Taigi pagal Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalį (2016 m. birželio 29 d. redakcija) asmeniui mokslininkų valstybinė pensija neskiriama, o paskirtoji nemokama *inter alia* tuo atveju, jeigu jis turi draudžiamųjų pajamų, kurios gaunamos dirbant mokslinį darbą Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose, t. y. dirbant tokį mokslinį darbą, už kurį pagal Laikinojo įstatymo 3 straipsnio (2002 m. gegužės 30 d. redakcija) 1 dalies 2 punktą yra skiriama ir mokama mokslininkų valstybinė pensija.

39.2. Kaip minėta, siekiant, kad mokslininkų valstybinės pensijos skyrimas ir mokėjimas netaptų privilegija, ir paisant teisingumo, protingumo, proporcingumo principų, pagal Konstituciją, *inter alia* jos 52 straipsnį, įstatymų leidėjas turi įgaliojimus nustatyti tokį teisinį reguliavimą, pagal kurį mokslininkų valstybinė pensija neskiriama ir nemokama asmenims tol, kol jie dirba tokį mokslinį darbą, už kurį skiriama ir mokama ši valstybinė pensija.

Atsižvelgiant į tai, pažymėtina, kad Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) nustatytas teisinis reguliavimas tiek, kiek pagal jį mokslininkų valstybinė pensija nėra skiriama, o paskirtoji nėra mokama asmeniui, kuris turi draudžiamųjų pajamų dirbdamas mokslinį darbą Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose, yra konstituciškai pagrįstas.

40. Kitaip vertintinas Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) nustatytas teisinis reguliavimas tiek, kiek pagal jį mokslininkų valstybinė pensija nėra skiriama, o paskirtoji nėra mokama asmeniui, kuris turi kitų Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) nurodytų draudžiamųjų pajamų, *inter alia* dirbdamas kitą darbą nei mokslinis darbas Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose.

40.1. Sprendžiant, ar Konstitucijai neprieštarauja Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) nustatytas teisinis reguliavimas tiek, kiek pagal jį mokslininkų valstybinė pensija nėra skiriama, o paskirtoji nėra mokama asmeniui, kuris turi Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) nurodytų draudžiamųjų pajamų (t. y. turi pajamų, nuo kurių skaičiuojamos ir mokamos valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos, arba gauna ligos, motinystės, tėvystės, vaiko priežiūros, profesinės reabilitacijos ar nedarbo socialinio draudimo išmokas), *inter alia* dirbdamas kitą darbą nei mokslinis darbas Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose, pažymėtina, kad pagal tokį teisinį reguliavimą asmeniui, kuris gauna šias draudžiamąsias pajamas, negali būti paskirta ir mokama mokslininkų valstybinė pensija, nors jis ir atitinka Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje (su 2005 m. gegužės 19 d. pakeitimu) nustatytas sąlygas, kurios, kaip minėta, yra šios: būti sukakusiam įstatyme nustatytą senatvės pensijos amžių arba įstatymo nustatyta tvarka būti pripažintam nedarbingu ar iš dalies darbingu, taip pat turėti ne mažesnę kaip 10 metų daktaro ar habilituoto daktaro darbo stažą.

Taigi toks Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija)

nustatytas teisinis reguliavimas vertintinas kaip paneigiantis asmens teisėtus lūkesčius gauti mokslininkų valstybinę pensiją įstatyme nustatytomis konstituciškai pagrįstomis sąlygomis, taip pat kaip neteisingas.

Vadinasi, konstatuotina, kad Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) nustatytu teisiniu reguliavimu tiek, kiek pagal jį mokslininkų valstybinė pensija nėra skiriama, o paskirtoji nėra mokama asmeniui, kuris turi Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) nurodytų draudžiamųjų pajamų, *inter alia* dirbdamas kitą darbą nei mokslinis darbas Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose, nepaisyta iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančio reikalavimo valstybei pensinio aprūpinimo santykiuose saugoti ir ginti asmens teisėtus lūkesčius, laikytis teisingumo principo, taigi ir iš Konstitucijos 52 straipsnio kylančio reikalavimo įstatymų leidėjui, įgyvendinant diskreciją nustatyti mokslininkų valstybinės pensijos skyrimo ir mokėjimo sąlygas, paisyti Konstitucijos normų ir principų, *inter alia* konstitucinio teisinės valstybės principo.

40.2. Sprendžiant, ar Konstitucijai neprieštarauja Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) nustatytas teisinis reguliavimas tiek, kiek pagal jį mokslininkų valstybinė pensija nėra skiriama, o paskirtoji nėra mokama asmeniui, kuris turi Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) nurodytų draudžiamųjų pajamų, t. y. pajamų, nuo kurių skaičiuojamos ir mokamos valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos, dirbdamas kitą darbą nei mokslinis darbas Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose, pažymėtina, kad pagal tokį Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) nustatytą teisinį reguliavimą mokslininkų valstybinė pensija asmeniui neskiriama arba nemokama, jeigu jis įgyvendina konstitucinę teisę pasirinkti darbą bei verslą.

Vadinasi, konstatuotina, kad Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) nustatytu teisiniu reguliavimu tiek, kiek pagal jį mokslininkų valstybinė pensija nėra skiriama, o paskirtoji nėra mokama asmeniui, kuris turi Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalyje (2016 m. birželio 29 d. redakcija) nurodytų draudžiamųjų pajamų, t. y. pajamų, nuo kurių skaičiuojamos ir mokamos valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos, dirbdamas kitą darbą nei mokslinis darbas Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose, nepaisyta iš Konstitucijos 48 straipsnio 1 dalies kylančio reikalavimo nenustatyti tokio teisinio reguliavimo, pagal kurį asmeniui, įgyvendinus teisę pasirinkti darbą bei verslą, būtų neskiriama ir nemokama paskirta valstybinė pensija.

40.3. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, darytina išvada, kad Laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalies (2016 m. birželio 29 d. redakcija) nuostata „šio straipsnio 1 dalyje nurodytiems asmenims mokslininkų valstybinė pensija neskiriama, o paskirtoji nemokama tol, kol jie turi pajamų, nuo kurių skaičiuojamos ir mokamos valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos, arba

jeigu jie gauna ligos (įskaitant ir darbdavio mokamas ligos dienas), motinystės, tėvystės, vaiko priežiūros, profesinės reabilitacijos ar nedarbo socialinio draudimo išmokas“, išskyrus tiek, kiek pagal ją mokslininkų valstybinė pensija neskiriama, o paskirtoji nemokama, jeigu asmuo gauna draudžiamųjų pajamų dirbdamas mokslinį darbą Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose, prieštarauja Konstitucijos 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, o nuostata „šio straipsnio 1 dalyje nurodytiems asmenims mokslininkų valstybinė pensija neskiriama, o paskirtoji nemokama tol, kol jie turi pajamų, nuo kurių skaičiuojamos ir mokamos valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos“, išskyrus tiek, kiek pagal ją mokslininkų valstybinė pensija neskiriama, o paskirtoji nemokama, jeigu asmuo gauna draudžiamųjų pajamų dirbdamas mokslinį darbą Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose, prieštarauja ir Konstitucijos 48 straipsnio 1 dalies nuostatai „kiekvienas žmogus gali laisvai pasirinkti darbą bei verslą“.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 53¹, 54, 55, 56 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nutaria:

1. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos mokslininkų valstybinių pensijų laikinojo įstatymo 3 straipsnio 2 dalies (2016 m. birželio 29 d. redakcija; TAR, 2016-07-15, Nr. 20652) nuostata „šio straipsnio 1 dalyje nurodytiems asmenims mokslininkų valstybinė pensija neskiriama, o paskirtoji nemokama tol, kol jie turi pajamų, nuo kurių skaičiuojamos ir mokamos valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos, arba jeigu jie gauna ligos (įskaitant ir darbdavio mokamas ligos dienas), motinystės, tėvystės, vaiko priežiūros, profesinės reabilitacijos ar nedarbo socialinio draudimo išmokas“, išskyrus tiek, kiek pagal ją mokslininkų valstybinė pensija neskiriama, o paskirtoji nemokama, jeigu asmuo gauna draudžiamųjų pajamų dirbdamas mokslinį darbą Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 52 straipsniui, konstituciniam teisinės valstybės principui, o nuostata „šio straipsnio 1 dalyje nurodytiems asmenims mokslininkų valstybinė pensija neskiriama, o paskirtoji nemokama tol, kol jie turi pajamų, nuo kurių skaičiuojamos ir mokamos valstybinio socialinio pensijų draudimo įmokos“, išskyrus tiek, kiek pagal ją mokslininkų valstybinė pensija neskiriama, o paskirtoji nemokama, jeigu asmuo gauna draudžiamųjų pajamų dirbdamas mokslinį darbą Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose, prieštarauja ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos 48 straipsnio 1 dalies nuostatai „kiekvienas žmogus gali laisvai pasirinkti darbą bei verslą“.

2. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos mokslininkų valstybinių pensijų laikinojo įstatymo

(1994 m. gruodžio 22 d. redakcija; Žin., 1995, Nr. [1-4](#)) 4 straipsnio 1 dalies nuostata „daktaro stažą sudaro asmens mokslinio darbo Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose laikas nuo daktaro laipsnio suteikimo dienos, o habilituoto daktaro stažą – mokslinio darbo minėtose institucijose laikas nuo habilituoto daktaro laipsnio suteikimo dienos, bet abiem atvejais ne ilgiau negu tam asmeniui sukaks 65 metai“ tiek, kiek joje nustatyta, kad daktaro arba habilituoto daktaro stažą sudaro asmens mokslinio darbo Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose laikas iki tam asmeniui sukaks 65 metai, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29, 52 straipsniams.

3. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos mokslininkų valstybinių pensijų laikinojo įstatymo (1994 m. gruodžio 22 d. redakcija; Žin., 1995, Nr. [1-4](#)) 4 straipsnio 1 dalies nuostata „laikas, kuriuo asmuo gauna mokslininkų valstybinę pensiją, į daktaro ir habilituoto daktaro stažą neįskaitomas“ prieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui.

4. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos mokslininkų valstybinių pensijų laikinojo įstatymo 6 straipsnis (1998 m. spalio 22 d. redakcija; Žin., 1998, Nr. [98-2711](#)) (su 2004 m. lapkričio 4 d. pakeitimu; Žin., 2004, Nr. [171-6299](#)) tiek, kiek jame nenustatyta mokslininkų valstybinės pensijos skyrimo iš naujo tvarka tuo atveju, kai asmuo po šios pensijos paskyrimo pradeda dirbti Lietuvos Respublikos valstybinėse mokslo ir studijų institucijose ir įgyja papildomą daktaro arba habilituoto daktaro stažą, prieštarauja konstituciniam teisinės valstybės principui.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Konstitucinio Teismo teisėjai

Elvyra Baltutytė

Gintaras Goda

Vytautas Greičius

Danutė Jočienė

Gediminas Mesonis

Vytas Milius

Daiva Petrylaitė

Janina Stripeikienė

Dainius Žalimas